Det Kriminalpræventive Råd

Digital udsathed og kriminalitet på børne- og ungehjem

En pixi-rapport om unges digitale liv og fagpersoners muligheder for at forebygge digitale risici, udsathed og kriminalitet blandt unge i anbringelse

Pixi-rapport

04 Baggrund

06 Formål

07 Digital kriminalitet og risici fylder i hverdagen

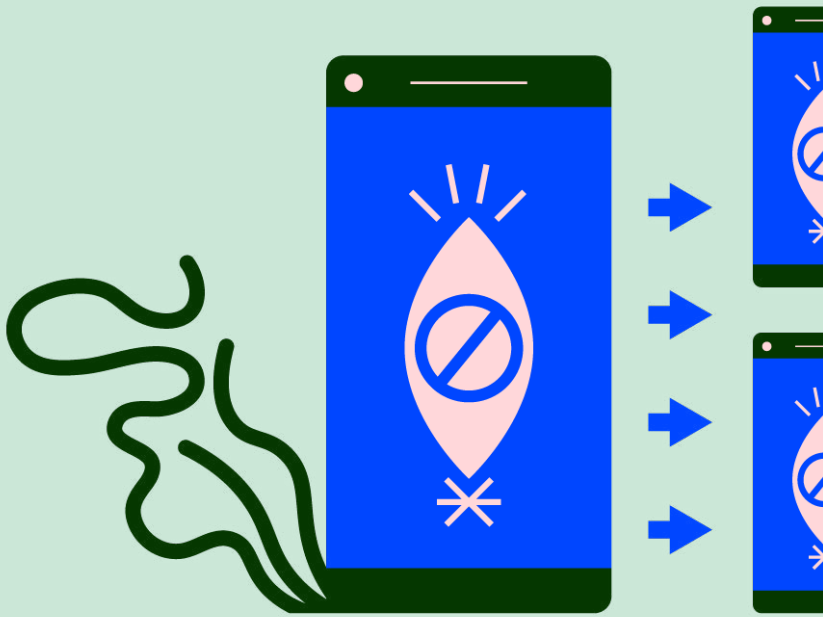
08 Fem centrale budskaber

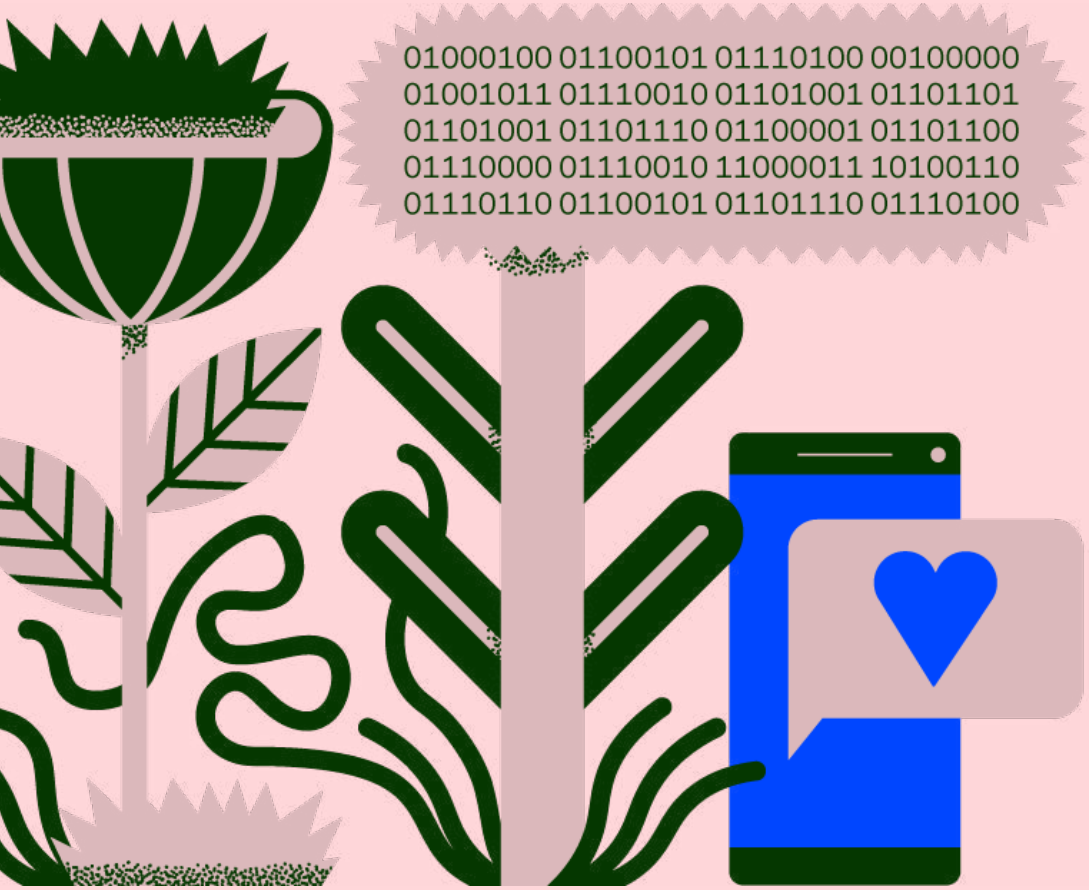
1. Relationen er en central forudsætning for forebyggelsen [09]
2. Forebyggelsen skal tage afsæt i, hvad der driver adfærden [11]
3. Beskyt uden at afskære [12]
4. Unge skal inddrages som aktive medspillere i forebyggelsen [14]
5. Én løsning passer ikke til alle [16]

18 Referencer

”Det var den første, som truede mig. Han sagde, at han havde et billede af mig, som han overhovedet ikke havde. Det fandt jeg så ud af efter.”

Ung i undersøgelsen om sin oplevelse med online sexafpresning

Baggrund

Digitale medier er en integreret del af børn og unges relationer og hverdagsliv. For børn og unge på børne- og ungehjem kan medierne have særlig betydning. En anbringelse kan skabe afstand til familie, venner og fællesskaber fra før anbringelsen. Sociale medier og digitale platforme kan her være en vigtig vej til at bevare kontakten og også til at indgå i nye fællesskaber. Derudover kan mobilen for nogle unge give plads til privatliv og selvbestemmelse i en hverdag, hvor voksne følger tæt med og dokumenterer meget af deres liv.[1]

→

→

Samtidig rummer det digitale liv risici. Digitale medier kan bringe kriminalitet tæt på de unges hverdag og give adgang til kontakter og miljøer, hvor de kan blive udsat for eller involveret i eksempelvis økonomisk svindel, afpresning, deling af intime billeder uden samtykke og handel med ulovlige rusmidler.[2] Risiciene må forstås i kontekst af de unges livssituation og tidligere erfaringer. Sociale, økonomiske og psykiske udfordringer kan have betydning for deres udsathed online og deres forudsætninger for at håndtere risici og søge støtte.[3] En undersøgelse viser, at 15-17-årige unge i anbringelse på børne- og ungehjem i højere grad end jævnaldrende oplever at være involveret i digitale krænkelser og andre former for kriminalitet.[4]

Arbejdet med trivsel, tryghed og kriminalitetsforebyggelse på børne- og ungehjem omfatter derfor også de unges digitale liv. Her skal hensynet til kontakt, fællesskaber og privatliv tilgodeses sammen med behovet for beskyttelse mod alvorlige risici. Eksisterende indsatser på det digitale område henvender sig typisk til forældre og lærere og tager ikke nødvendigvis højde for hverdagen og de særlige vilkår på børne- og ungehjem. Samtidig er der begrænset viden om de unges digitale erfaringer under anbringelse og om personalets arbejde med at forebygge og håndtere digital risikoadfærd og kriminalitet. Der er derfor fortsat behov for mere viden, som kan understøtte indsatser tilpasset de unges behov og rammerne for det forebyggende arbejde[5].

På den baggrund har Det Kriminalpræventive Råd, DEFACTUM og De Anbragtes Vilkår gennemført en behovs- og barriereanalyse. Den belyser fagpersoners oplevelser af rammer og handlemuligheder i arbejdet med at forebygge, opdage og håndtere digital risikoadfærd og kriminalitet på børne- og ungehjem samt de unges digitale erfaringer og ønsker til de voksnes støtte under anbringelse.

Den samlede rapport kan læses her:

dkr.dk/publikationer/2026/digital-udsathed-og-kriminalitet-paa-boerne-og-ungehjem

Formål

Denne pixi-rapport formidler den samlede undersøgelses hovedresultater i en kort og tilgængelig form. Formålet er at give viden og inspiration til arbejdet med at forebygge, opdage og håndtere digital risikoadfærd og involvering i samt udsathed for digital kriminalitet, både i den daglige pædagogiske praksis og i udviklingen af de organisatoriske rammer for arbejdet.

Rapporten henvender sig til ledere og medarbejdere på børne- og ungehjem samt andre fagprofessionelle og beslutningstagere, der arbejder med unge i anbringelse eller kriminalitetsforebyggelse.

Datagrundlag

- Undersøgelsen er en behovs- og barriereanalyse, der bygger på kvalitative interviews og en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse.
- **Interviews med fagpersoner – DEFACTUM:** 22 individuelle interviews med 15 ledere og syv medarbejdere fra 22 børne- og ungehjem samt otte gruppeinterviews med i alt 39 medarbejdere fra otte af hjemmene.
- **Interviews med unge – De Anbragtes Vilkår:** 20 unge i alderen 13–18 år fra syv børne- og ungehjem. Interviewene blev gennemført enkeltvis eller i grupper af interviewere med egne anbringelseserfaringer.
- **Spørgeskemaundersøgelse – Det Kriminalpræventive Råd:** 297 fulde besvarelser fra medarbejdere og ledere på 126 børne- og ungehjem. Spørgeskemaet blev udsendt til 522 institutioner. Svarprocenten er på institutionsniveau 24 pct.

Digital kriminalitet og risici fylder i hverdagen

Digital kriminalitet og risikoadfærd giver anledning til bekymring på mange af de børne- og ungehjem, der har deltaget i undersøgelsen. Spørgeskemaundersøgelsen blandt ledere og medarbejdere viser, at:

- **70 pct.** har inden for det seneste år oplevet situationer, der har gjort dem bekymrede for unges udsathed for eller deltagelse i digital risikoadfærd eller kriminalitet.
- **55 pct.** har viden eller mistanke om, at unge på deres børne- og ungehjem har været udsat for digital mobning og chikane, 42 pct. for seksuelle digitale krænkelser begået af andre unge og 36 pct. for online afpresning.
- **49 pct.** har viden eller mistanke om, at unge har udsat andre for digital mobning, og 33 pct. for seksuelle digitale krænkelser. 37 pct. har viden eller mistanke om, at unge har købt eller solgt ulovlige rusmidler via digitale medier.

Det er væsentligt at bemærke, at disse andele angår, hvor mange blandt fagpersonerne der har viden eller oplevelser, som gør dem bekymrede mv., og at andelene *ikke* fortæller, hvor udbredt adfærden er blandt de unge.

De følgende afsnit præsenterer fem centrale budskaber fra undersøgelsen, der skal sætte retning for det forebyggende arbejde på børne- og ungehjem >

1. Relationen er en central forudsætning for forebyggelsen

Tillid og tryghed er centrale forudsætninger for, at unge i anbringelse inviterer voksne ind i deres digitale liv og søger hjælp, hvis de f.eks. udsættes for digitale krænkelser eller oplever at være i risiko for at blive involveret i kriminalitet. En tillidsfuld relation, hvor de unge er vant til at dele forskellige aspekter af deres digitale liv, kan styrke mulighederne for at opdage bekymrende forhold og tilbyde støtte, før problemer udvikler sig. Relationsarbejde er derfor også en del af forebyggelsen af digital risikoadfærd og kriminalitet på børne- og ungehjem.

De unges perspektiv

De voksne skal vise interesse og nysgerrighed – også når der ikke er problemer

Nogle af de adspurgte unge i rapporten oplever, at interessen for det digitale først opstår, når der er et problem. Her fremhæver flere unge vigtigheden af, at de voksne løbende involverer sig i deres digitale liv og møder dem med respekt, nysgerrighed og forståelse omkring det. Det gør det lettere at dele de svære oplevelser, der kan opstå. Det er ikke nødvendigvis de voksnes kendskab til digitale platforme, trends eller slang, der er afgørende for, om de deler deres oplevelser, men relationer præget af omsorg, ærlighed, humor og fortrolighed.

→

”De spørger jo ind, når de har hørt, at der er noget drama. Og så spørger de ind til det, men ellers gør de ikke.”

Ung i undersøgelsen

Fagpersonernes perspektiv

Tillid giver bedre mulighed for at støtte den unge

Medarbejdere og ledere fremhæver relationer, dialog og nysgerrighed som centrale greb til at forstå de unges digitale erfaringer. For nogle fungerer dialogen som et vigtigt supplement til restriktioner af de unges adgang til digitale enheder.

”Men noget af det, som, jeg synes, fungerer rigtig godt, er tillid og nærvær sammen med børnene. Så snart de mærker vores nærvær, så har de også lyst til at komme [til os red.]”.

Leder i undersøgelsen
om relationsarbejdet med de unge

2. Forebyggelsen skal tage afsæt i, hvad der driver adfærden

Digitale platforme kan muliggøre og forme risikoadfærd, men de unges behov, relationer og livssituation er ikke uden betydning i denne sammenhæng. Forebyggelsen skal derfor have blik for de behov og sociale forhold, der kan gøre risikofyldte tilbud og relationer attraktive eller svære at sige fra over for. Det kan være økonomiske begrænsninger eller ønsket om kontakt, anerkendelse og fællesskab.

De unges perspektiv

Vær nysgerrig på behov, der ligger til grund for adfærden

I en samtale om en fiktiv case med tilbud om *hurtige* penge for at hente eller aflevere *noget* fortæller to unge om, hvad der kunne gøre tilbuddet fristende:

Interviewer: "Hvorfor ville I gøre det?"
Ung 2: "Fordi vi er fattige."
[...]
Interviewer: "Men I ville gøre det på grund af pengene, hvis det var... Altså, er det nogle bestemte ting, I synes, I mangler penge til?"
Ung 2: "Normal, sushi, Monster, Redbull."

De unges svar peger på, at tilbuddene kan friste, fordi pengene giver adgang til indkøb, oplevelser eller samvær med andre. Det peger på betydningen af at forstå, hvad pengene repræsenterer for den unge, frem for alene at understrege, at handlingerne er ulovlige. Forebyggelsen må derfor også have blik for de sociale sammenhænge, som handlingerne udspringer af.

3. Beskyt uden at afskære

Regler og begrænsninger kan i nogle situationer være nødvendige for at beskytte unge mod f.eks. digitale krænkelser, udnyttelse eller involvering i kriminalitet. Men begrænsninger kan samtidig afskære dem fra positive relationer, støtte og fællesskaber. For unge i anbringelse kan mobilen være en særlig vigtig forbindelse til livet uden for børne- og ungehjemmet. Undersøgelsen peger her på betydningen af at begrunde begrænsninger og tage højde for de unges situation og behov.

De unges perspektiv

Unge ønsker indflydelse på regler

For de unge handler regler om mobilbrug om mere end skærmtid. Begrænsninger kan gøre det svært at holde kontakt med venner, kærester og familie, som kan være langt væk. Flere efterspørger derfor større indflydelse på de regler, der former deres hverdag.

De unge kan opleve reglerne forskelligt. Nogle beskriver fleksible aftaler, der fungerer, og begrænsninger, der har hjulpet i svære situationer. Andre oplever reglerne som indgreb i deres privatliv og tab af betydningsfuld kontakt.

”Telefonen herude [på børne- og ungehjemmet] er meget vigtig. Fordi ellers så føler du lidt, at dit liv er taget.”

Ung i undersøgelsen

”[D]et er jo et kæmpe indgreb. Når unge bliver anbragt, så er der ikke noget, der er trygt. De får taget alt fra sig, så det er deres største tryghed, kontakten til hele omverdenen.”

Medarbejder i undersøgelsen,
om midlertidig inddragelse af en telefon

Fagpersonernes perspektiv

Beskyttende indgreb kræver blik for deres konsekvenser

Medarbejdere og ledere beskriver situationer med blandt andet grooming, afpresning og økonomisk udnyttelse, hvor der er behov for at beskytte de unge. Håndteringen spænder fra dialog og vejledning til individuelle aftaler og i nogle tilfælde midlertidig inddragelse af telefoner eller computere. Sidstnævnte kan have store konsekvenser for den unge.

Når indgreb og restriktioner er nødvendige, er det derfor vigtigt at begrunde dem, at have blik for den enkelte unges situation og for de negative konsekvenser, restriktionerne kan have.

4. Unge skal inddrages som aktive medspillere i forebyggelsen

De unge har viden om digitale platforme, normer og risici og har egne måder at håndtere det, de møder online. Deres erfaringer kan kvalificere både forståelsen af digitale udfordringer og udviklingen af forebyggende indsatser.

De unges perspektiv

De unges erfaringer og strategier kan kvalificere forebyggelsen

Nogle unge beskriver, hvordan de aflæser brugernavne, emojis og kommunikationsformer for at vurdere, om en profil virker troværdig eller mistænkelig. De fortæller også om strategier som at blokere eller ignorere uønskede henvendelser.

”Når man bliver add’et på snap, er det også meget nemmere at se, om det er en falsk konto.”

Ung i undersøgelsen

→

Fagpersonernes perspektiv

Fagpersoner kan lære sammen med og af de unge

Flere medarbejdere og ledere fremhæver, at de unge har viden om digitale platforme, normer og fællesskaber, som de voksne ikke nødvendigvis har. Enkelte peger på værdien af at deltage i de digitale miljøer sammen med de unge og lade dem vise og forklare.

Inddragelsen og læringen kan foregå i hverdagens samtaler, under gaming eller med afsæt i konkrete digitale oplevelser. Her kan unge og voksne sammen undersøge, hvad der er på spil, hvordan de unge allerede håndterer udfordringer, og hvilken støtte der giver mening for dem.

”Jeg tror, den rigtige vej handler om, at vi går med ind i de her universer sammen med de unge inde i huset og lærer den vej igennem. […] … at gå med det, der sker, og rage til sig den vej igennem, og lade dem være lærerne i det.”

Leder i undersøgelsen

5. Én løsning passer ikke til alle

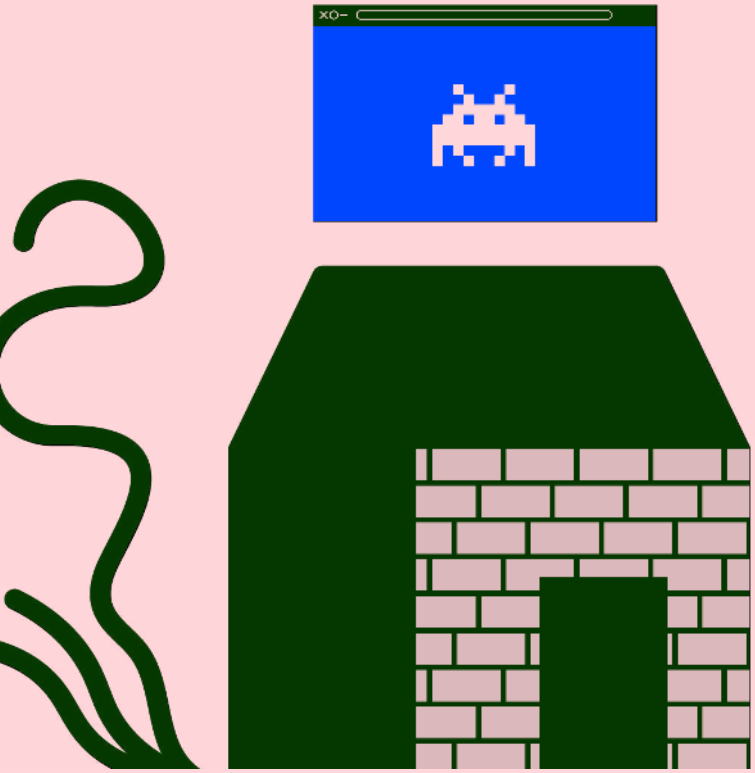
De unges digitale erfaringer, risici og støttebehov varierer, ligesom rammerne og udfordringsbillederne på børne- og ungehjemmene er forskellige. Der er således behov for indsatser, der kan tilpasses den konkrete digitale problemstilling, den enkelte unge og hverdagen på hjemmet. Forebyggelse af digital mobning kan f.eks. kalde på andre greb end håndtering af grooming eller stofsalg.

De unges perspektiv

De unges erfaringer og forudsætninger har betydning for indsatsen

De unge fortæller om forskellige måder at møde og håndtere digitale risici på. Nogle genkender og blokerer uønskede henvendelser, mens andre beskriver situationer, hvor de har haft brug for hjælp. Samtidig kan unge, der navigerer hjemmevant online, opsøge risikofyldte miljøer eller have brug for hjælp til at trække sig fra bestemte relationer.

I udviklingen af brugbare indsatser er der derfor behov for at forstå den konkrete situation, den unges tidligere erfaringer og den hjælp, den pågældende unge har brug for.

Fagpersonernes perspektiv

Forskellige problemstillinger og rammer kalder på forskellige greb

Medarbejdere og ledere beskriver en sammensat ungegruppe med forskellige livshistorier, ressourcer og støttebehov. Alder, modenhed, tidligere oplevelser og den digitale problemstillings karakter bør indgå i vurderingen af, hvordan der skal handles. Nogle peger på, at generelle regler kan være vanskelige at håndhæve, og at individuelle aftaler er nødvendige, fordi de unges behov og risici er meget forskellige.

Også de pædagogiske og organisatoriske vilkår samt udfordringsbilledet blandt de unge varierer mellem åbne, delvist lukkede og sikrede tilbud. Indsatser skal derfor målrettes de forskellige hverdage, udfordringer og handlemuligheder, der eksisterer på forskellige børne- og ungehjem.

Referencer

1) Ankestyrelsen (2019). Trivsel blandt børn anbragt på døgninstitutioner og opholdssteder. København: Ankestyrelsen; Ilsvard, S. m.fl. 2021. Bedre samfundsinklusion for anbragte børn og unge. Arbejdspapir. Aarhus: Metodecentret.

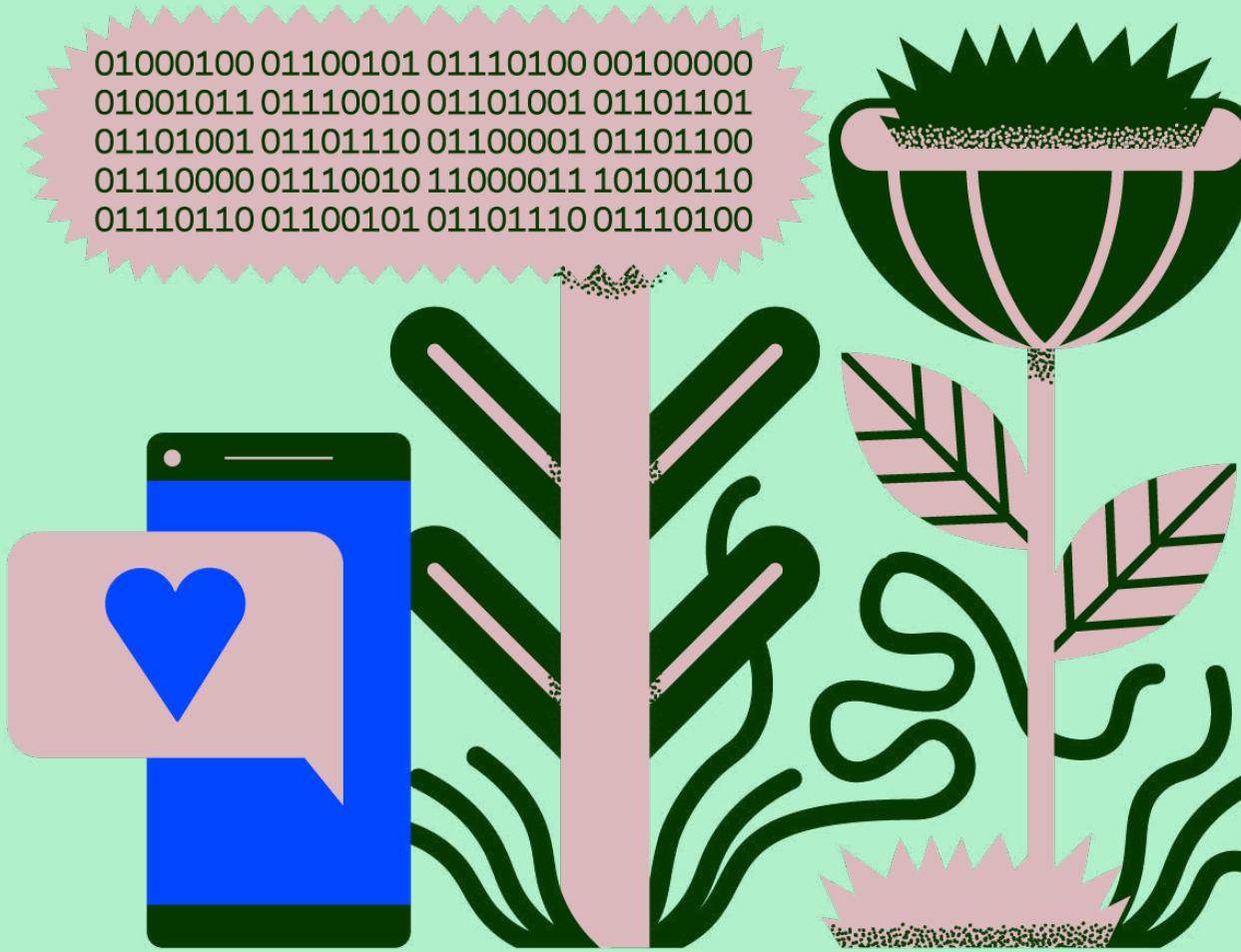
2) Lausten, M., Iversen, K. og Andreasen, A.G. (2023). Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

3) Petäjä, U.-K., Terkamo-Moisio, A. og (2023). "The Prevalence of High-Risk Behavior Among Adolescents in Aftercare Services and Transitioning from Out-of-home Care: A Systematic Review". Adolescent Research Review, årg. 8, s. 323–337; Petäjä, U.-K., Terkamo-Moisio, A. og Häggman-Laitila, A. (2023). "The multifaceted nature of risk behaviour among adolescents— A document analysis of patient and aftercare service providers' records". Journal of Advanced Nursing, årg. 79, nr. 11, s. 4089-4424. Også Lausten, , M., Iversen, K. og Andreasen, A.G. (2023). Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

4) Lausten, M., Iversen, K. og Andreasen, A.G. (2023). Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

5) Ottosen, M.H. og Andreasen, A.G. (2020). Børn og unges trivsel og brug af digitale medier. To analysenotater. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; SUS – Socialt Udviklingscenter (2025). Digital Tryghed. Hvad ved vi fra forskning og praksis? Vidensnotat. København: SUS og Trygfonden.

Det Kriminalpræventive Råd

Digital udsathed og kriminalitet på børne- og ungehjem – pixirapport

Det Kriminalpræventive Råd 2026

Baseret på rapporten "Digital udsathed og kriminalitet på børne- og ungehjem" udarbejdet i et samarbejde mellem De Anbragtes Vilkår, Det Kriminalpræventive Råd og DEFACTUM.

ISBN: 978-87-92966-86-5